
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra stokke i ”stolpehus Høgeli” på Skjeggedal 1219, Åmli kommune, Agder fylke, Norge

NNU Rapport 15 – 2023

Claudia Baittinger og Niels Bonde

Foto: Rolf Einar Huus

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Agder fylke

Skjeggedal 1219

Åmli kommune
Gnr/Bnr: 1/2

Koordinater: 58.75571 N, 8.07598 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Agder fylkeskommune og Nationalmuseet

Prøver er udtaget af Rolf Einar Huus

Træart: fyrretræ (*Pinus sylvestris*) og egetræ (*Quercus* sp.)

Undersøgt af: Niels Bonde, Claudia Baittinger og Magnus Hjorth
Jørgensen
NNU j. nr.: A9831, juli 2023.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Se endvidere Agder fylkekommunes oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4426ccc94a764da08c59a313aff22b29>

”stolpehus Høgeli”

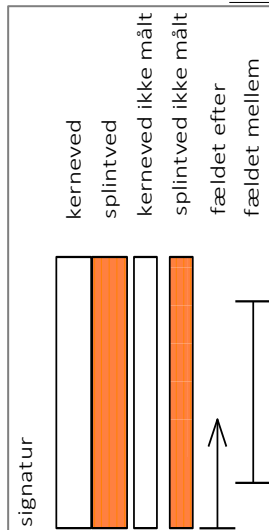
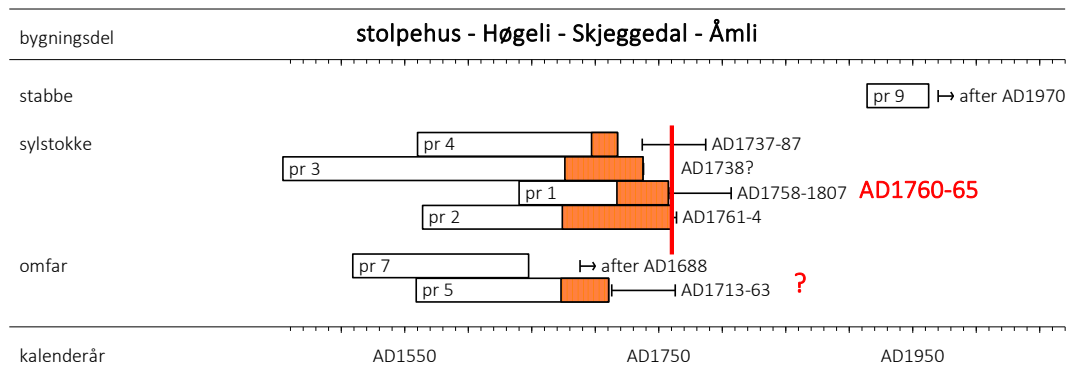
Der er undersøgt ti prøver fra 10 stokke/emner. Ni af fyrretræ (*Pinus sylvestris*) og én af egetræ (*Quercus* sp.). Alle er udtaget som borekerner (se vedhæftede feltrapport).

Der er konstateret splintved på fem prøver.

Antallet af årringe i de undersøgte prøver varierer mellem 32 og 285.

Syv prøver er dateret – seks af fyrretræ, én af eg

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Dateringsdiagram der angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala med angivelse af yngste, bevarede årring samt beregnede **fældningstidspunkt** for træerne, som de daterede prøver stammer fra. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. Der er konstateret splintved på fem af de daterede prøver.

Tolkning:

Fire af de daterede prøver stammer fra træer, der formentlig er fældet ca. AD1760-65. Alle prøver er udtaget fra svilstokke. Alle har splintved bevaret.

To prøver stammer fra træer, der formentlig er fældet før AD1750

En prøve stammer fra et egetræ, der er fældet AD1970 eller senere.

Middelkurve

Årringskurverne fra de seks daterede prøver af fyrretræ er sammenregnet til en middelkurve n494m001 på 308 år, som dækker perioden AD1454-1761.

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referencekurver for fyrretræ og egetræ fra det sydlige Norge. (se tabel)

Referencer:

Anvendt splintstatistik for fyrretræ: ca.40 – 90.

Splintstatistik for (norsk) egetræ: 15 [-8, +6]

For *t*-værdi: Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne udviklede grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af NTNU Vitenskapsmuseet Nasjonallaboratoriene for datering, Trondheim.

kurver	-	-	N494m01	
-	start	dates	AD1454	
-	dates	end	AD1761	
aam01	AD1254	AD1744	11.21	N Aust Agder indenlands Setesdal
Aam02	AD1487	AD1837	0.85	N Aust Agder kystnær
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	9.87	N Aaseral 113 timber
VA_2011_3	AD1223	AD1879	9.95	N Vest-Agder m Aaseral
V AuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	7.68	N Vest-Agder minus Aaseral

Tabel: Absolut datering. t -værdier for kryds-datering af middelkurven af fyrretræ med grund- og referencekurver. For t -værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

kurver	-	-	N4940099	
-	start	dates	AD1914	
-	dates	end	AD1963	
N-hist03+rec	AD1208	AD2005	5.46	N Agder 208 timberl
Vest Danmark 01	147BC	AD1996	2.38	DK Vest Danamrk
sveqsp01	AD1716	AD1996	3.28	S recente ege

Tabel: Absolut datering. t -værdier for kryds-datering af kurven af egetræ med grund- og referencekurver. For t -værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurve

Mean sequence - N494m001

Dated AD1454 to AD1761

Contains the following files

N4940019.d dated AD1640 to AD1758 of type R 41 N

N4940029.d dated AD1564 to AD1761 of type R 87 N

N4940039.d dated AD1454 to AD1738 of type R 62 !

N4940049.d dated AD1560 to AD1718 of type R 21 N

N4940059.d dated AD1559 to AD1711 of type R 38 N

N4940079.d dated AD1509 to AD1648 of type R 0 N

Katalog over undersøgte prøver

N4940019

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus sylstok pr 1

Raw Ring-width PISY data of 119 years length

Dated AD1640 to AD1758

41 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 125.83 Sensitivity 0.15

Interpretation: AD1758-1807

N4940029

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus sylstok pr 2

Raw Ring-width PISY data of 198 years length

Dated AD1564 to AD1761

87 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 88.72 Sensitivity 0.19

Interpretation: AD1761-4

N4940039

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus sylstok pr 3

Raw Ring-width PISY data of 285 years length

Dated AD1454 to AD1738

62 sapwood rings and possible bark surface

Average ring width 61.48 Sensitivity 0.17

Interpretation: AD1738?

N4940049

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus sylstok pr 4
Raw Ring-width PISY data of 159 years length
Dated AD1560 to AD1718
21 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 103.49 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1737-87

N4940059

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus omfar 6 pr 5 radii a+b+d
Raw Ring-width PISY data of 153 years length
Dated AD1559 to AD1711
38 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 60.16 Sensitivity 0.19
Interpretation: AD1713-63

N4940069

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus omfar 3 pr 6 radii a+b+c
Raw Ring-width PISY data of 159 years length
Undated; relative dates - 1 to 159
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 97.98 Sensitivity 0.20

N4940079

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus omfar 5 pr 7
Raw Ring-width PISY data of 140 years length
Dated AD1509 to AD1648
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 83.33 Sensitivity 0.24
Interpretation: after AD1688

N4940099

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus stabbe pr 9
Raw Ring-width QUSP data of 50 years length
Dated AD1914 to AD1963
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 284.10 Sensitivity 0.25
Interpretation: after AD1970

N4940109

A9831 Skjeggedal 1219 Høgeli stolpehus stabbe pr 10
Raw Ring-width PISY data of 32 years length
Undated; relative dates - 1 to 32
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 258.88 Sensitivity 0.16

**FELTRAPPORT
BYGNINGSVERN I AGDER**

Dendrokronologisk objekt:	Stolpehus Høgeli Skjeggedal 1219	12-2023REH
Fylke:	Agder	
Kommune:	Åmli	
Gnr/Bnr:	1/2	
Prøvene tatt av:	Rolf Einar Huus	
Dato for prøvetaking:	01.12.2022	
Koordinater	58,75571°N 8,07598°Ø	

Prøve Nr:	Etg / ev del av hus	Rom/Bygn del.	Del.	Sted på del.	Bark. Bast Ja/Nei	Be- arb. Ja/Nei.	Kommentar.
1	1	Sylstokk a-b			ja	nei	
2	1	Sylstokk a-c			ja	nei	
3	1	Sylstokk c-d			ja	nei	
4	1	Sylstokk b-d				ja	Bearbeidet ca 2CM
5	1	Omfar 6 a-b		I nov b		ja	
6	1	Omfar 3 c-d		I nov c		ja	
7	1	Omfar 5 a-c		I nov a		ja	
8	1	Omfar 6 c-d		I nov d		ja	
9		Utskiftet stabbe		Ligger på løa			Prøve i eik
10		Utskiftet stabbe		Ligger på løa			
11							
12							
13							
14							
15							
16							

17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							

